

Anhöriga till personer med psykisk ohälsa – deras situation och stöd

Föreläsningen är inspelad av Mats Ewertzon och Ingrid Lindholm, båda verksamma vid Nationellt kompetenscentrum anhöriga. Föreläsningen är faktrainriktad företrädesvis utifrån forskning inom området med perspektivet vuxna anhöriga till vuxna personer med psykisk ohälsa. Den omfattar 1 timma och 5 minuter.

Föreläsning vänder sig i första hand till studenter/elever som går utbildning relevant för innehållet, exempelvis socionomprogram, sjuksköterskeprogram, specialistsjuksköterskeprogram, Yrkes högskola med inriktning vård och omsorg etc etc.

Den kan ses som helhet vid ett tillfälle, men med fördel med avgränsning utifrån respektive tema och med uppföljande seminarium med diskussionsfrågor relevanta för utbildningens mål.

Föreläsningen omfattar följande fem teman:

- Presentation av Nationellt kompetenscentrum anhöriga (Nka). Cirka 2 minuter, start 2:07.
- Vilken betydelse har anhöriga vid återhämtning ur den återhämtades perspektiv? Cirka 7 minuter, start 4:37.
- Hur ser anhörigas situation ut? Cirka 14 minuter, start 11:42.
- Vad kan vara betydelsefullt stöd för anhöriga? (avser vård och omsorg samt idéburna organisationer). Cirka 35 minuter, start 25:04
- Sveriges första nationella anhörigstrategi inom hälso- och sjukvård och omsorg. Cirka 5 minuter, start 1:00:14

Till föreläsningens teman finns en referenslista, se sida 2.

Vid frågor om föreläsningen eller hur den kan användas vänligen kontakta någon av föreläsarna på nedanstående e-postadresser.

Mats Ewertzon, mats.ewertzon@anhoriga.se eller

Ingrid Lindholm, ingrid.lindholm@anhoriga.se

Anhöriga till personer med psykisk ohälsa – deras situation och stöd

Referenser vid föreläsning i förhållande till teman.

Vilken betydelse har anhöriga vid återhämtning ur den återhämtades perspektiv?

Socialstyrelsen (2002). Finns kvar och ställer upp. hur anhöriga kan bidra till återhämtning från allvarlig psykisk störning, ur de återhämtades och de anhörigas perspektiv. Stockholm: Socialstyrelsen.

Topor, A., Borg, M., Mezzina, R., Sells, D., Marin, I., & Davidson, L. (2006). Others: The role of family, friends, and professionals in the recovery process. *American Journal of Psychiatric Rehabilitation*, 9(1), 17–37.

Wood, L., & Alsawy, S. (2018). Recovery in psychosis from a service user perspective: A systematic review and thematic synthesis of current qualitative evidence. *Community Mental Health Journal*, 54; 793–804.

Hur ser anhörigas situation ut?

Ekdahl, S., Idvall, E., Samuelsson, M., & Perseus, K. (2011). A life tiptoeing: Being a significant other to persons with borderline personality disorder. *Archives of Psychiatric Nursing*, 25(6), 69-76.

Ewertzon, M., Lützén, K., Svensson, E. & Andershed, B. (2010). Family members' involvement in psychiatric care: experiences of the health-care professionals' approach and feeling of alienation. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*, 17 (5), 422-432.

Ewertzon, M, Andersson, S., Magnusson, L., Lindholm, I., & Hanson, E. (Manus). Anhöriga till personer med psykisk ohälsa: anhörigskap, anhörigomsorg och anhörigstöd – en nationell kartläggning 2018. Kalmar: Nationellt kompetenscentrum anhöriga.

Flyckt, L., Löthman, A., Jörgensen, L., Rylander, A., & Koernig, T. (2013). Burden of informal care giving to patients with psychoses: A descriptive and methodological study. *International Journal of Social Psychiatry*, 59(2), 137-146.

Johansson, A., Anderzen-Carlsson, A., Åhlin, A., & Andershed, B. (2010). Mothers' everyday experiences of having an adult child who suffers from long-term mental illness. *Issues in Mental Health Nursing*, 31(11), 692-699.

Johansson, A., Anderzen-Carlsson, A., Åhlin, A., & Andershed, B. (2012). Fathers' everyday experiences of having an adult child who suffers from long-term mental illness. *Issues in Mental Health Nursing*, 33(5), 345-345.

Johansson, A., Andersen – Carlsson, A., & Ewertzon, M. (2019). Parents of adult children with long-term mental disorder: Their experiences of the mental health professionals' approach and feeling of alienation – a cross sectional study. *Archives of Psychiatric Nursing*, 33(6), 129-137.

Muhlbauer, S. A. (2002). Navigating the storm of mental illness: Phases in the family's journey. *Qualitative Health Research*, 12(8), 1076-1092.

- Syrén, S. (2010). Det utsagda och ohörsammade lidandet: Tillvaron för personer med långvarig psykosjukdom och deras närstående. (Doktorsavhandling, Linnéuniversitetet).
- Weimand, B., Hedelin, B., Sällström, C., & Hall-Lord, M. (2010). Burden and health in relatives of persons with severe mental illness: A Norwegian cross-sectional study. *Issues in Mental Health Nursing*, 31(12), 804-815.

Vad kan vara betydelsefullt stöd?

- Benderix, Y. (2015). Familjer med barn och unga med psykisk ohälsa - en litteraturöversikt om anhörigas erfarenheter samt insatser i form av: information, stöd och behandling relevanta ur ett anhörigperspektiv. Kalmar: Nationellt Kompetenscentrum Anhöriga.
- Ericsson, I., Persson, M., & Hanson, E. (2016). Anhöriga till äldre personer med psykisk ohälsa. Kalmar: Nationellt kompetenscentrum anhöriga.
- Ewertzon, M., Cronqvist, A., Lützén, K., & Andershed, B. (2012). A lonely life journey bordered with struggle: Being a sibling of an individual with psychosis. *Issues in Mental Health Nursing*, 33(3), 157-164.
- Ewertzon, M. (2015). Anhöriga till vuxna personer med psykisk ohälsa: En kunskapsöversikt om betydelsen av stöd. Kalmar: Nationellt kompetenscentrum anhöriga.
- Ewertzon, M., & Hanson, E. (2019). Support interventions for family members of adults with mental illness: a narrative literature review. *Issues in Mental Health Nursing*, 40(9):768–780.
- Lucksted, A., McFarlane, W., Downing, D., & Dixon, L. (2012). Recent developments in family psychoeducation as an evidence-based practice. *Journal of Marital and Family Therapy*, 38(1), 101-121.
- Sjöström, N., Waern, M., Johansson, A., Weimand, B., Johansson, O., & Ewertzon, M. (2021). Relatives' experiences of mental health care, family burden and family stigma: Does participation in Resource Group Assertive Community Treatment (RACT) make a difference? *Issues in Mental Health Nursing*. Online.
- Weimand, B., Israel, P., & Ewertzon, M. (2018). Families in assertive community treatment (ACT) teams in Norway: A cross-sectional study on relatives' experiences of involvement and alienation. *Community Mental Health Journal*, 51(5), 686–697.

Stödmaterial från idéburna organisationer

Nka:s sida till olika stödmaterial för anhöriggrupper

[Material för anhöriggrupper | Nationellt kompetenscentrum anhöriga \(anhoriga.se\)](#)

RSMH:s anhörigmaterial

<https://rsmh.se/projekt/anhorigprojektet/studiehandledning/>

Återhämtningssguiden- för dig som står nära någon som mår dåligt

<https://www.aterhamtningsguiden.se/Om-terhaemtningssguiden/>

Länk till olika studiecirkelmaterial NSPH

<https://nspn.se/publikationer/utbildningsmaterial/>

Rapport uppföljning av SHEDO utbildningsmaterial

https://anhoriga.se/globalassets/media/dokument/publicerat/rapporter/nka_2018-5_rapportshedo-002.pdf

Du är inte ensam- en studiecirkel för dig som stöttar någon med psykisk ohälsa

<https://www.brackediakoni.se/sites/default/files/attachments/studiecirkel.pdf>

Sveriges första nationella anhörigstrategi inom hälso- och sjukvård och omsorg

Socialstyrelsen. (2021). Anhöriga som ger vård eller stöd till någon de står nära:

Underlag till en nationell strategi. Stockholm: Socialstyrelsen.

Socialdepartementet. (2022). Nationell anhörigstrategi – inom hälso- och sjukvård och omsorg. Stockholm: Socialdepartementet.

Efter föreläsningen har tillkommit följande rapporter: Finns som Pdf på Socialstyrelsens webbplats.

Socialstyrelsen (2023). Integrera anhörigperspektivet inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten: Att förstå och möta anhörigas situation och behov.

Socialstyrelsen (2023). Stöd för handläggare att uppmärksamma och involvera anhöriga.